

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI. Pentru Austro-Ungari'a: Pe unu anu 5 fl. — cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU: Pentru publicatiunile de trei ori ce contienn cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl. v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Èr banii de prenumeratiune la TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.</p>
--	--	--

Preoti'a romanésca.

I.

La noi, la romani, si mai cu seama la romanii, cari locuimu in aceste párti, totu omulu, carele ocupa o slujbulitia, fia ca cât de mica, trebuie se fia mai omu, decât cum potu, si le da man'a se fia alti ómeni in aceeași slujba la alte neamuri.

De aceea ne-am permis a dice in numerulu trecutu vorbindu de ministri scóleloru nostre elementarie, ca la noi invetiatoriulu nu este, si nu póte se fie numai unu simplu manuatoriu alu principioloru didactice; ci ela trebuie-se fia totu de odata si unu organisatoru si unu bunu administratoru alu scólei.

Si n'am disu acést'a fara cuventu. Am pretiusu si acést'a dela dnii invetiatori, manati de trebuintiele vietii, precum adeca ni-se presenteza aceste trebuintie chiar prin practic'a scóleloru nóstre.

De asta data incepemu a vorbi despre preoti'a romanésca asia precum ni-o infacisiéza acésta slujba, încât pentru presentu trebuintiele vietii practice.

Preotulu romanescu a avutu in trecutu in mijloculu poporului o positiune, care nu are parechia in istori'a nici unui altu poporu. Pop'a romanescu a fost in trecutu unu feliu de conducetoriu naturalu alu poporului.

Si studiandu imprejuràrile de atunci, nu te póte cuprinde de locu mirarea, ca acést'a astfelu a fost in trecutu, ba mai multa, ca numai asia a trebuitu, si a potutu se fia.

Mai tóte popórele din lume au avutu, si au in sinulu loru câte o seama de ómeni, cari fia prin nascere, fia prin alte imprejuràri norocóse s'au inaltiatu preste grijile vietii, preste grij'a de a lucrá astadi, cá se ai ce mancá mane. Acesti ómeni nefiend siliti a-se ocupá de astfelu de griji, si cá se aiba si ei o ocupatiune si o grija, ieau sarcin'a de a face servitie in viéti'a publica, de a escelá pre acésta cale intru a face binele pentru promovarea si desvoltarea intereselor comune ale poporului, din carea facu parte.

Rolulu acest'a lu-ieau asupra-si de regula ómenii, cari la alte neamuri facu parte din clas'a, pre carea ne-am indatinatu a-o numi aristocratia.

Noi romanii n'am avutu aristocratia, pentruca ómenii nostri, cari, precum ni-se spune, au apartienu acestei clase, au esitu dintre noi. N'am avutu mai departe nici clas'a, pre care o numimu aristocratia inteligenta; ci totu ceeace a avutu in trecutu poporulu nostru mai scuturatu si mai inteligentu a fost numai preotimea.

Preotimea nóstra a fost conducetóri'a poporului, si poporulu o ascultá, si o urmariá in tóte.

Momentele, cari au facutu din preotime pre conducetoriulu in tóte au fost urmatórele:

1. In romanu dupa natur'a si temperamentulu lui a fost totdeun'a o deosebita pietate si religiositate;

2. Preotimea romanésca din trecutu nu avea carte multa; dar avea intru prisosintia in inim'a s'a cea dantaiu si cea mai insemnata calitate pastoralá, si anume: credinti'a in Dumnedieu si credinti'a in puterea darului preotiei;

3. Sórtea preotimei nóstre a fost stensu legata de sórtea poporului; preotulu lucrá si semtiá durea si bucuri'a alaturi'a cu poporulu.

Acesti trei factori au facutu, cá biseric'a romana prin preotimea ei se fia in trecutu stepana preste sórtea si destinele poporului; ér rezultatele, multe, putiene, câte au fost cu potintia a se obtiené, ne constata pana la evidentia, ca biseric'a si-a facutu detorinti'a.

Dar timpurile s'au schimbatu de atunci. Intelligenti'a poporului a crescutu, si s'a sporitu. Astadi in proportiune cu atunci, potem dice, ca avem multi ómeni de litere, functionari, advocati, medici, ingineri si altele.

Conscii traditiuniloru nóstre din betrani, si póteca si manati de imprejuràri noi romanii ne gasimu si astadi grupati in bisericá, si prin bisericá ne-am insarcinatu a face crescerea si a urmari mai cu sporu desvoltarea naemului nostru.

Positiunea preotimei ar trebui se fia astadi mai usióra, dupace astadi nu este numai preotulu singuru, insarcinatu cu conducerea poporului; ci are langa sene in biserica inteligenti'a mireana, care alaturiá cu preotimea lucra la desvoltarea si inaintarea poporului, din sinulu, carei'a a esitu.

Cele ce le vedemu inse, ca se petrecu in biserica si mai cu seama resultetele, ce le putem obtiené, se pare inse, ca voiescu a-ne dovedi, ca preotimea de astadi, care are la lucru alaturia cu sene si inteligenti'a mireana, nu mai este atât de productiva, precum era preotimea de odinióra pre timpul, cand singura trebuia se faca, si se increze tóte.

Sporimu noi, cum sporimu in lucràrile nóstre; dar nu facem totulu, si mai cu seama nu facem totu ceace am poté se facemu.

Factorii, cari odinióra facusera, cá preotimea se fia stepana preste gandirea si inim'a poporului romanu esista neaperatu si astadi. Mijlócele de desvoltare sunt astadi mai multe, de cum erau pre atunci; si daca sporiu mai mare nu vedemu, trebue se fia intrevenitu unele cusururi, unele pedeci, cari ne tienu in locu.

Aceste pedeci, fiendu unu momentu greú, ne vomu incercá a-ne ocupá de ele in unu articlu viitoriu.

Privire istorica asupra scóleloru Normale germane.

Reproducem in cele ce urméza acesta tractatu din reportulu publicatu de prof. Vasiliu Mandreanu.

Incarcarile de a infintia seminare pentru invetiatori datéza inca de prin secululu al 17-lea.

Indemnulu lu-da ducele Ernest din ducatulul Sachsen-Gotha 1601—1675.

In urm'a resboiului de 30 de ani scólele germane decadu cu deseversire. Ducele Ernest, neobositu in ridicarea loru, uitandu-se la resultatu, se convinge, cá tinerimea nu e condusa pe calea cea adeverata, cá prin ordinatiuni nu se reguléza o scola, cá invetiatori harnici nu se potu formá prin indrumari in scrisu; ei trebue se aiba inaintea ochiloru o putere vie, unu modelu, o deprindere de mai inainte. Se hotaresce dar se infintieze un seminaru pentru invetaturi. Fiind betranu nu-si pote realisá planulu. Indatoréza inse prin testamentu pe urmatorulu seu, se se ingrijéscu de formarea unoru invetiatori practici.

Urmatoriulu seu Friedrich I nu pote se esecute testamentulu din lips'a mijlóceloru.

Abia Friedrich II (1696—1à32) deschide in Goth'a asiá numitele „Seminaria scholastica“.

La crearea acestoru institute Friedrich II purcede din principiulu, cá art'a dascaliei se invatia mai bine, când vedi si asculti pe unu invetiatoriu harnicu si apoi imitezi metod'a lui.

Spre a se convinge de adeverulu acest'a chiama (1698) la sine 10 invetiatori dintre cei mai harnici;

da fie-carui'a câte o plasa (cerc) insarcinandu-i se pregátésca individi pentru careier'a dascalésca.

In instructiunile date acestoru invetiatori numiti „moderatores circulorum“ li se impune; se adune fiecare in cerculu seu individi cu aplicari pentru carier'a invetiatorésca; deca e cu putintia acesti'a se locuésca la densii; se asiste in clasa la lectiile loru; in ore anumite se li-arete metod'a si mai pe urma se-i puie si pe ei s'o aplice.

Deodata se ridica in ducatu 10 seminare seanu dupa cum le numim noi, scóle normale. Pentru timpul acelu aceste seminare erau un progres. De la ele se poteau asteptá cele mai imbucuratorie resultate. Durere, cá ele apusera in curend din lips'a mijlóceloru.

„Din norocire, dice Kehr ¹⁾, pariesiulu progresului pedagogic, esitu din isvorulu ducelui Ernest apuca o alta cale.“

August Hermann Franke, crescutu in gimnasiulu din Gotha, unde cunoscu reform'a scolara a ducelui Ernest, vine la 1692 la Halle, chematu de universitate ca profesoru de limbile orientale, unde i-se dá si parochi'a din suburbiulu Glaucha.

Franke afla (1695) in cuti'a pentru seraci dela cas'a lui 7 florini. „Cu acestu capitalu dise elu, se póte intreprinde cev'a“. In casa tienea câti-va copii seraci. Cumpera pe cei 7 florini carti si platesce la unu studentu dela universitate unu taleru pe luna, ca se-i invetie. Scól'a se deschide in locuinti'a lui. Nu trece multa vreme si localulu e prea micu. Inchriréza o casa in vecinatate si pe langa scól'a de seraci mai deschide o scóla pentru copii din orasin (Bürgerschule.)

O veduva aristocrata i-cere unu pedagogu pentru copii. Franke n'are pe cine se recomande; se imbie inse a i cresce densul. Baetii vin la el. Mai multi elevi de-ai lui Franke tienu lectii cu ei. Pe unulu lu-pune se-i privegheze si acest'a fu celu dintâiu inspectoru al Paedagogiului.

Franke, convinsu cá instructiunea fora o crescere morala putiene servitie pote se aduca omenimei, deschide la 1698 unu orfelinatu (Weisenhaus).

Orfanii mai talentati si mai inaintati in invetiatura incepu se fie instruiti deosebitu, si in modulu acest'a se deschide si o scola latinésca (Lateinschule).

In institutele lui Franke invetiamentulu se predá de studenti de la universitate. Acesti'a aveau la elu mes'asi li-se mai dá inca o mica remuneratiune. In ore anumite Franke le arató, ce au se invetie si cum au se invetie pe copii. In modulu acest'a se nascu „Seminarium praeceptorum“, a càrui chiamare erá, se pregátésca puteri didactice.

La anulu 1707 acestu seminaru se organizeza de nou sub numirea de „Seminarium selectum praeceptorum“. Membrii erau obligati se se pregatesca

¹⁾ Geschichte des Schullehrerseminars zu Halberstadt.

pentru carier'a de invetiatori, si se servésca celu pu-tienu trei ani la institutele lui Franke.

La mórtea lui Franke 1727 s'a trimisu regeluí Fridrich Wilhelm I, protectorulu instituteloru, urmatorulu raport.

1. Paedagogiulu : 80 scolari, 70 invetiatori si alte persoane ;

2. Scól'a latinesca : 3 inspectori, 32 invetiatori, 400 de scolari, 10 servitori ;

3. Scólele cetatienesce : 4 inspectori, 98 de invetiatori, 8 invetiatoare, 1725 de elevi si eleve ;

4. Orfelinatulu : 100 de baeti si 34 de fete ;

5. Internatulu : 225 studenti si 360 de copii seraci ;

6. Farmaci'a si tipografi'a : 33 de persoane ;

7. Institute pentru sexulu femeescu : 15 in institútu de domnisióre si 8 in pensionatu.

Micu inceputu manosu inse in róde.

Avuí foricirea in anul acest'a se cercetezu acestu focaru de cultura si se admiru, ce pote iubirea de némulu seu. Institutele lui Franke presinta astádi visitorului asiá dicundu „un orasielu de scole“ cu un areal de 19 h. 27 ar. 15 m. □ edificie socotite la 1.046,990 marci, cu o cheltuelá anualá de 471.000 m. cu 9 institute de invetiamentu, 4 institute de crestere, 2 institute pedagogice, 3 stabilimente si 3 intitate de bine-facere, cu un numeru de peste 4000 de elevi ; ér numerulu celoru esiti din aceste institute trece peste sum'a de 100.000.

Din seminaristli lui Franke doi si anume : J. Christoph Schinmeier si J. Julius Hecker devinu intemeiatorii adeveratelorú scole normale germane.

Schinmeier deschide (1732) in Stettin unu orfelinatu impreunatu cu o scola normala.

Totu pe timpulu acest'a pe langa orfelinatulu din Kloster-Bergen, langa Magdeburg, se adauga o scola normala.

Scol'a acést'a o ridica (1736) Friedrich Wilhelm I la rang de Scola Normala regesca.

Membrii familiei Hohenzollern devinu adeveratii intemeiatorii ai Scóleloru Normale.

Friedrich Wilhelm I, intemeiatorulu ordinei in armata, regulatorulu finantieloru, s'apuca si de alu treilea factoru alu marirei Prusiei.

Calatoresce mai prin tote satele, vede cu ochii miseri'a invetiamentului, intinde man'a si intemeieza fundatiunea „Mons pietatis“, din care se se ajute comunele la zidiri de localuri scolare si la plat'a invetiatorului. In decursu de doi ani se deschidu 1160 de scole rurale.

E caracteristica observarea facuta guvernului de acestu adeveratu parinte alu supusiloru sei :

„Tote imbunatatirile acestea nu-mi vor ajutá nimicu, deca nu voiu formá din supusii mei crestini adeverati“.

De aci inainte scólele normale se inmultiescu din anu in anu.

In anulu 1747 se deschide scol'a normala din Rudolfstadt.

La anulu 1748 Iulius Hecker, care fusese 7 ani profesorulu la institutele lui Franke, adaoga pe langa scól'a reala din Berlin unu institutu privatu pentru formarea de invetiatori.

Hecker afla invetiamentulu in Berlin intr'o stare fórte trista. Pe copii i-invetiá câte unu mosneagu seracu, câte o baba si câte un subofitieru din regimentulu de garnisona. El cere cu staruintia se se infientieze scoli normale nu numai in Berlin, ci si prin alta orasie.

Slólele normale incepu a se inmultí, asi'a cà pe la anulu 1795 functionau vr'o 30.

Scólele acestea inse nu eráu institute de sine statatorie, ci numai nisce adaose pe langa gimnasia, scoli reale si alte institute. Partea cea mai mare din elevi eráu de acei'a, cari nu mai aveau mijlóce, seau nu mai eráu capabili se invetie mai departe. Pe langa obiectele de gimnasiu mai ascultáu in unele ore anumite : pedagogi'a, catichetic'a, music'a si mai târdiu se introduse si agricultur'a si pomaritul.

Invetiatorii, fiind reu platiti, priviáu scol'a ca ocupatie secundara, si de aceea partea cea mai mare din ei eráu tot-d'o-data si meseriasii.

Acést'a erá starea scóleloru normale germane pe la anul 1807.

Miscarea produsa de Pestalozzi dete scolei viétia noua. Guvernele se punu pe lucru. Se trimitu tineri la Pestalozzi, ca se se insufletiesca de foculu celu sacru alu acesteui barbatu.

Invetiaturile lui Pestalozzi intra in Germani'a si prindu radecini prin scólele normale. Lumea pedagogica vede, cà impreunarea scólelor normale cu gimnasiile si cu scóile reale nu-si ajungu scopulu. Orfelinatele si scólele deseraci se prefacu in scole de aplicatie si devinu unu organismu cu scólele normale.

Scólele normale se decretéza de scóle speciale cu un caracteru bine determinatu. Incepu a se deschide preparandii pentru candidatii scóleloru normale, de si partea cea mai mare din ei se recruteza totu din gimnasia, scole reale, scole civile si populare.

Multa vreme scóleloru normale germane le lipsi o norma.

Beckerdorff, conducatoriulu invetiamentului primaru din Prusi'a (1825—1827) in anualele invetiamentului poporalu prusianu areta lamuritu chieamarea scóleloru normale. Elu cere de-la candidati unu daru naturalu si unu fundamentu óre-care de cunoscintie, apoi se fie inzestrati cu tote calitátile cerute pentru carier'a invetiatoresca. Cunoscintiele se le invetie cu temei, cu sigurantia si in legatura unele cu altele. Normalistului se i-se arete calea, pe care are se intre in oficiulu invetiatorescu si se se deprinda in elu ; se-si cunosca datorintiele chiamárii si se se obicinuésca cu ele, cu unu cuventu se fie adusu acolo, ca se-i placa carier'a de invetiatoriu.

Unu individuu cu talentu de a conduce o scola platesce de-o mie de ori mai multu, de câtu unu regulamentu bunu.

Beckedorff fu delaturatu si abiá pe la anulu 1849 se facu unu pasu mai departe.

Treispredece directori si profesori de scole normale suntu chemati la o conferintia in Berlin, ca se se intielega asupra organisarii scóleloru normale.

Cu tote acestea abiá la anulu 1854 se publicara din oficiu cele 3 regulative prusiene, dupa care se condusera scólele normale din Prusi'a pana la anulu 1872, când prin dispositiunile generale de la 15 Octombro 1) li-se dete organisarea actuala.

Conform acestoru dispositiuni generale fie-care scóla normala e impreunata cu câte o scola de aplicatie spre a li-se dá normalistiloru ocaziune se vada unu modelu de scola si se se exerciteze in practic'a invetiamentului.

Relativu la insemnatatea practicei invetiamentului lasu se vorbésca un pedagogu plinu de experientia. Dr. C. Kehr, chematu se organizeze trei scoli normale; scól'a normala din Gotha, din Halberstadt si cea din Erfurt.

„Un an de practica, dice Kehr 2) platesce mai multu, de câtu 10 ani de filosofia de pe catedra.

„Cine vrea se invetie inotatulu, trebue se intre in apa; cine vrea se invetie dascal'a, trebue se intre in scóla. Practic'a se invetia numai prin practica si dascal'a numai prin dascalie; aici nu mai incupe nici o discutie.

„E inse mare deosebire intre a ajunge la art'a dascaliei prin probári nesigure si experimentári in-doelnice si intre a luá intr'ajutoriu unu barbatu de scóla priceputu si a te folosi de experientiele lui. Cine-va, fara se fi invetiatu de mai inainte inotatulu si fara se fie priveghiatu de cineva, se baga in apa se innote. „Nesciindu inse mastesiugulu acest'a, se innéca. Ce dicemu despre el? Nimicu altu cev'a de câtu ca a fostu usioru de minte. Altulu vrea se invetie singuru medicin'a; ignoréza descoperirile vécuriloru trecute sisfaturile basate pe sciintia ale barbatiloru speciali. Ore ce dicem despre unulu cá acest'a! De buna séma vomu dice, ca e unu siarlatanu sean unu nebunu. Cu multu mai reu sta lucrulu cu acel'a, care s'apuca de dascalie, fara se scie, ce are se faca si cum are se-si ajunga scopulu. Celu usioru de minte se mangae cu aceea, ca „o se mérga.“ Esperientia inse le arata, ca nu merge. Ba ce e mai multu ei se facu de rusine inaintea scolarilor.“ Elevii si elevele, care cu ochiulu loru celu finu observa si celu mai mic prafuletiu de pe hain'a invetiatorului loru, baga de sema, ca person'a ce le sta inaintea, cu tote fanfaronadele ei, e numai un mester-strica, unu carpaciu si ca prin urmare n'are nici un drept de a fi

respectata. E de o mie de ori mai reu, cand unu invetiatoriu netrebnicu si fara consciintia — mai cu sema prin lipsa de disciplina — strica generatiuni intregi, mfi de ómeni apuca pe calea peirii. Aici nu mai e vorba de viati'a unui singuru individuu, ci de o stare buna s'au rea a generatiuniloru viitoare. Aici experimentarea cu spiritele eleviloru e e tradare de omenire. Acel'a mai bine se-si lege o pétra de mora de gátu si se se arunce in fundulu marii.

„Póte se obiecteze cine-va, ca si fara de practica scolara, lucrulu nu sta asia de reu. Dascal'a nu e asia de grea dupa cumn se pare; nue nici o trebuintia de initiare, deca cunosci pedagogi'a si esti stapanu pe materialulu de predatu; cele-l'alte vin de sine.

„E adeveratu ca teori'a e stálpulu practicei si ca o practica fara teorie decade la o rutina de meseriasiu. E adeveratu si aceea, ca cunóscerea materiei nu e de desconsideratu, ba inca e necesara; unu dascalu fara de cunoscintie e in sine unu contrastu. E adeveratu inse si aceea, ca numai cunoscintiele si teori'a nu facu pe cine-va dascalu.

„Ore ce s'ar dice, cand, vrendu se invetianu pe cine-va art'a de a innotá, l'am luá in odae intre patru pareti; i-am tiené lectii despre art'a innotatului si mai pe urma i-am dice: Acum scii totulu; mergi si innóta.“

„Ce s'ar dice, când pe studentii de la medicina am cautá se-i facemu medici practici numai prin aceea, ca ani intregi li-am tiené prelegeri asupra sciintiei medicale fara de a ridicá vr'o clinica si a-i aduce la patulu bolnaviloru, a li da ocaziune se-si pne teori'a in practica sub priveghierea unor profesori harnici si in modulu acest'a se se exerciteze in practic'a medicinei.

„De buna séma, ca procedur'a acést'a ar fi gre-sita; cu tote acestea e faptu, ca inca si astádi se mai afla scole normale, care vréu se faca totulu numai cu teori'a si de aceea afla de prisosu o scola de aplicatie si initiarea in practic'a scolara.

„Nu vréu se cercetezu mui de aprópe cauzele acestei indaratniciei, ci numai se atragu atentiunea, ca in ast-feliu de imprejurári se nu ne mirám, cand audímu pe tinerii invetiatori vaetandu-se, ca la intrarea lor pentru prim'a ora in scola erau forte incurcati, nu sciau ce, cum si de unde se incépa si ca in scól'a normala au invetiatu multe, ce le trebue. Gresiel'a de capetenie e, ca schimbamu pe invetiatorulu cu invetiatulu. Esperienti'a ni-areta, ca barbatii invetiatii, eruditi, aplicati ca invetietori suntu forte slabi si érași damu de invetiatori forte buni, cari numai titlulu de omu invetiatu, de erudit, nu-l merita.

„Invetiatii, aplicati ca invetatori, cu tota avuti'a loru de cunoscintie, au o disciplina asia de rea si vorbescu adeseori asia de pe sus, in catu chiaru si scolarii cei mai atenti la sfersitul órei vedu, ca nu s'au alesu cu nimicu. Invetiatorii practici, cu tota

1) Die Allgemeinen Bestimmungen, betreffend, das Volksschul-Praeparanden- und Seminar-Wesen vom 15 October 1872.

2) Die Praxis der Volksschule, Gotha, 1880.

cunoscinti'a loru marginita, au darulu de a se apropiá de spiritulu copilului cu rezultatele unei sciintie intr'un modu asia de simplu si de interesantu, in câtu scolarii pana la adanci betranatie admira harnici'a dascalului loru, care si-a castigatu atâtea merite pentru cultivarea metodică a spiritului loru. Se întielege de sine că invetiatorulu trebuie se cunosca si se fie stapan pe materialulu de predatu, trebuie se cunósca inse si modulu, cum se apropie obiectulu de invetiamentu de subiectulu invetiamentului; trebuie se scie se prelucreze materialulu, pentru ca el se devie proprietatea spirituala a elevului. Invetiaturu putienu se intereseza de acésta pregatire metodică. Elu spune, ce are de spus; celelalte le lasa pe sém'a scolariloru. Lui nu-i pasa de metoda, de desvoltarea lucrului prin întrebări, de intuitiune si de deprindere, de repetitie, si de patrunderea lucrului etc. Ore ce ar putea se faca unu profesor de teologie dela universitate, ca invetiatoriu de religie intr'o scóla rurala? De siguru că totu atátu, câtu ar face unu invetiatoriu ruralu, ca profesor de teologie — nimicu. S'au ce ar poté se faca un filolog ca invetiatoriu elementaru? Atát cât ar face un invetatoriu ruralu ca profesor de filologie la universitate — nimicu. Din tote acestea se vede, că e o mare deosebire între un invetiaturu si între unu invetiaturu. Invetiaturu are de a face cu cercetarea sciintiei, invetiaturulu cu rezultatele ei, comunicandu-le subiectulu invetiamentului. Comunicările acestea presupun nunumai sciintia, ci si o arta. Cu arta nu se nasce nimeni; ea nu se nasce cu nimeni; ea nu se moscenesce dela mama. Art'a trebuie invetiata si exercitata. Trebuie se fie unulu, care se-mi spue, ce se facu, ce trebuie se inveti si pentru ce; de ce se incepnu asia si nu alt-cum. Trebuie se fie unulu, care, facendu elu mai antái, se-mi arete, cum am se facu si eu, si apoi condusu de elu să invetie a-lu imitá. Si aci vedem tíetiênile, in care se misca totu invetiamentulu, intuitiunea si deprinderea.

„Ori din care parte s'ar privi lucrulu ajungemu la convingerea, că scólele normale suntu chemate a invetá pe elevii loru art'a dascaliei pe calea cunoscinti' si a deprinderii si că prin urmare scól'a de aplicatie e conditiune neaperat de lipsa pentru ori si care scola normala.“

Am citatu modulu de vedere alu unui pedagogu espertu spre a aduce aminte cercuriloru nostre competente, că ar fi timpulu, ca si scólele nostre normale se fie inzestrate catu mai curend cu câte o scola de aplicatie.

Despre immaterialitatea si unitatea sufletului omenescu.

(Continuare si fine.)

Germenele potentialiatu este inregulu, la desvoltarea carui'a părțile întregitóre se forméza treptatu. Deci aceea, ce constituie organismulu, este idei'a prototipica cuprinsa in germene si poterea ce lucréza in modu plasticu — este

principiulu vitalu, care in actiunea s'a organisatória recere mijlocirea poteriloru materiale, dar le dominéza pre acelea pana atunci, pana cand organismulu ajungendu-si limitele sale naturale nu se discompune de nou. Dupa acestea vom defini conceptulu organismu in modulu urmatoriu: Sub organismu se 'ntielege acelu sistem complicatu alu elementelor si fortieru materiali, ce coresponde nu numai unui planu si scopu, ci care in formatiunea si desvoltarea loru stau sub dominatiunea unei poteri spontanee, indraptata dupa anumite tipuri si scopuri determinate si care prin activitatea continua a acestei poteri, ce de-si recere mijlocirea poteriloru fisice si chemice generale, pe acelea inse le tiene in servitiulu seu propriu, se sustiene pana atunci, pana cand n'a trecut prin tóte stadiile de desvoltare, — cand apoi se descompune si reda érași poterile detienute si elementele materiale naturei neorganice.

2. Cu privire la întrebarea a dóu'a trebuie mai nainte se venimu in curatu cu diferinti'a graduata a principiului de viétia manifestata in fiintiele organice. — E faptu constatatu, ca natur'a organica ni-arata trei cercuri mari de viétia, deosebite inse un'a de alt'a precum suntu: In fie-care cercu domnesce unu principiu organisatoriu si formatoriu din launtru in afara, a carui perfectiune inse varieză dupa graduatiunea acelor cercuri de viétia. Mai imperfectu e in planta, unde sta cu totul sub influinti'a regulatória a legiloru naturali, se restringe eschisivu la propriulu seu organismu si directiv'a séu nisuinti'a spre scopu a activitatii sale o caracteriséza necesitatea órba. Mai perfectu e in animalu, unde activitatea s'a nu se restringe numai la organismulu seu propriu, ci se estinde asupra tuturor obiectelor sensible. Cu tóte acestea nu e inca arbitraru, deórece in urmarirea scopuriloru si in alegerea mijlocelor este influintiata de bolduri. Si mai perfectu e principiulu acest'a in omu in care devine de sine statatoriu in tóta directiunea, încát nu se estinde numai asupra celor sensible, ci asupra tuturor veritatiloru, si straduinti'a s'a amesurata scopului o caracteriséza libertatea conscia. — Deci viétia, sentire si cugetare suntu acele semne caracteristice, cari arata diferitele graduri de perfectiune ale principiului vitalu, ce se manifestéza in natur'a organica. Gradulu celu mai inferioru, viétia, o aflámu la planta, afara de aceea sensulu la animalu, ér cugetarea la omu. Acum s'ar poté pune întrebarea, ca aceea, ce redica pre o fiintia la unu gradu mai inaltu de perfectiune deosebesce-se óre in modu realu, séu numai prin cugetu de aceea, prin ce posede perfectiunea graduatiunei mai inferióre? Déca primimu diferinti'a reala, atunci la animale aflámu dóue principii de viétia, ér la omu trei; déca nu, atunci trebuie se acceptámu, ca tot acelasi principiu, prin care animalulu devine fiintia sensitiva impreunéza in sine si gradulu de perfectiune a plantei, vegetatiunea, adeca in urmarea acestui principiu animalulu nu e numai fiintia sensitiva, ci si vitala; — si tot acelasi principiu, prin care omulu devine fiintia intelectuala, posede totodata si perfectiunile fiintieru inferioré, adeca omulu in urmarea acestui principiu devine nu numai fiinti'a intelectuala, ci si sensuala — vitala. Care din aceste doué contraste potu deci sustá. Se vedemu mai nainte la animalu. — Cu privire la animalu dicemu, ca viétia s'a vegetativa si sensitiva nu se póte reduce in modu realu la diferite principii, ci atát vegetatiunea cât si sensualitatea si-au temeulu intr'unu principiu, in sufletulu animalicu, pentruca:

a) Animalulu e fiintia completa. — Cá atare presupune unu principiu anumitu, care se servéca de basa unitatii sale. Principiulu acest'a nu póte fi altcev'a, decât sufletulu animalicu; căci aceea, prin ce de-

vine animalulu ce e, adeca fiintia organica, este puterea de viétia séu sufletulu ce dominéza in trensulu, care cá forma substantiala forméza dinpreuna cu corpulu o unitate reala, o fiintia completa. Deci nu potemu se atribuiamu corpului animalicu o vegetatiune séu viétia independenta de sufletu; cáci la din contra incéta unitatea esintiei animalice de a fi reala, deórece atunci trebuie se atribuiamu si corpului o alta esintia prin care susta si functionéza de sine. De si in casulu acest'a ar fi posibila o legatura óre-care (reala, fisica séu substantiala) intre principiu de viétia vegetativu si sufletulu animalicu, cá principiu vitalu sensualu, prin care ar poté comunicá între sine: de aceea totusi n'am poté-o numi in acelu intielesu de esentiala, dupa care corpula si sufletulu s'au impreunatu intr'o fiintia. Cáci déca sufletulu este form'a substantiala a corpului, atunci la acést'a nu devine prin aceea, cá inaltia viétia corporala determinata deja prin altu principiu comunicandu cu acél'a dinpreuna, cá prin aceea, ca imprumuta (sufletulu) insusi viétia materiei, din care se constituie corpulu. Atare principiu determinantu forméza necesarminte o esintia cu celu determinatu. Deci nu se poté, cá vegetatiunea animalica se fia intemeiata pre altu principiu diferitu in modu realu de sufletulu animalicu.

b) Intre vegetatiunea si sensualitatea animalica esista cea mai intima legatura si influintiare reciproca.—Anume, functiunea vegetativa animalica are de scopu de a créa si sustiené unu astfelu de corpu, care dupa tóte pãrtile sale constitutive se fia capace pentru viétia sensuala. Cá se si póta deci realisá scopulu acest'a, are trebuintia de sensualismu; cáci boldurile sensuale sunt causele decisive, cari indémna pre animalu la cautarea conditiunilor sale de vegetatiune: acestoru bolduri inse nu li poté urmá animalulu fara receptiune sensuala. Ér din contra functiunea vitala sensitiva a animalului indegetéza la unu astfelu de principiu, care pentru de-a poté esiste si de-a fi activu, recere corpu organicu, a carni subsistintia inse e strensu legata de o functiune vitala vegetativa. Este deci pré evidenta relatiunea intima, ce esista intre vegetatiunea si sensualitatea animalica, in urmarea carei'a un'a fara de alt'a nu poté sustá. Déca sta acést'a, atunci unde trebuie se cautámu bas'a reala a acestoru conditionári reciproce? La tot casulu in insasi esinti'a animalului. Cáci corpulu animalicu in sine luat nu poté formá principiu unei functiuni de viétia; dara nici sufletulu animalicu in sine nu poté formá principiu vitalu; cá numai in uniunea s'a cu corpulu. Si pentrucá tocmái in acést'a uniune reala a ambiloru consista esinti'a animalului, urméza necesarminte, ca aceea conditionare imprumutata 'si-póte avé bas'a s'a numai in esinti'a animalului, adeca vegetatiunea si sensualitatea potu izvorí numai dintr'unulu si acelasi principiu vitalu.

c) Vegetatiunea animalica difere in modu esentialu de cea botanica.—Anume atât organismulu animalicu, cât si celu alu plantei procede dela celula, care in privinti'a formárei si desvoltárei este atât la animalu cât si la planta tot aceasi. In planta inse celula, ori cum 'si va stramutá form'a, tot celula remâne, care prin endosmosa si exosmosa continua se nutresce pre sine si da nutrementulu trebuintiosu si aceloru celule de asemenea functiune, cari stau in contactu cu aceea. Plant'a deci nu posede alte organe de nutritu, cá fie-care celula grijesce de sine, prin ce apoi se asecura subsistinti'a individului intregu. Ér din contra la animalu cea mai mare parte a celuleloru 'si-perdu natur'a originala, prin ce tóte pãrtile corpului animalicu devinu între sine in legatur'a cea mai intima si totodata se separéza in mai multe organe diferite, cari tóte 'si au cerculu propriu

de functiune, form'a organica distinsa si independenti'a relativa.—Intrebámu acum, ca diferinti'a acést'a esentiala in ce 'si-are explicatiunea s'a naturala si completa? Fara de 'ndoéla in unitatea principiala a functiunei vitali animalice. Cáci déca presupunemu, ca animalulu ar avé dóue principii de viétia — unulu vegetativu si altulu sensitivu — cari între sine s'ar deosebi in modu realu: atunci ar fi neexplicaveru, ca prin plastic'a functiune formatóre a celu dintai, cum de nu se produce numai unu organismu botanicu ér nu mai vertosu unulu animalicu, care cá atare este cu multu mai superioru organismulu eschisivu vegetalu. Fenomenulu acest'a se poté explicá numai prin aceea, ca puterile vegetative si sensitive ale animalului 'si au temeiu in unulu si acelasi principiu de viétia, si tocmái pentru aceea, pentrucá principiu acest'a este si bas'a vietii sensitive, se distinge vegetatiunea animalica prin proprietatea s'a deosebita de aceea a vegetatiunei botanice.

Dupa acestea se trecemu la omu. — Omulu precum scimu, posede afara de graduatiunile mai inferióre de viétia — adeca afara de vegetatiune si sensualitate — si inteliginti'a, cá graduatiune suprema, si astfelu se distinge de animalu si prin aceea, ca functiunea s'a vitala mai are inca si o a trei'a directiune cardinala, respective cea spirituala. La animalu inse am vediutu, ca diversele sale manifestatiuni de viétia se potu explicá eschisivu pe bas'a unitáti principiuului vitalu. Casulu acest'a in consecintia trebuie se fia aplicaveru si la omu, déca am luá numai cele dóue graduatiuni mai inferióre ale functiunei sale vitali, cáci in privinti'a acést'a nu se deosebesc in modu esentialu de omu. Dar óre directiunea vitala spirituala, care e proprietatea eschisiva a omului între celelalte fiintie organice pe ce principiu se baséza? difere óre principiu de acél'a de principiu de viétia vegetativu — sensitivu, séu ca forméza cu acést'a dinpreuna unu principiu, adeca, ca sufletulu omului nu e numai principiu intielegintiei si alu vointiei, ci si alu sensualismului si alu vegetatiunei? Noi din parte-ne tienemu numai casulu ulterioru de justificaveru, incát pentru acést'a opiniune dovedescu cu certitudine faptele psihologice exacte, cari ca atari sunt scóse din natur'a vietii omenesci prin esperintia imediata. — Si cu acést'a am ajunsu la a trei'a intrebare, pre carea o vom resolví in cele urmatóre.

3. Actele psihologice, cari justifica in modu nedisputaveru unitatea sufletului omenescu sunt urmatórele:

a) A de veriarea consciintiei de sine. — Intre actele consciintiei de sine nu se afla nici unulu, din care s'ar poté conchide, ca principiu vitalu vegetativu-sensitivu difere in privinti'a substantiei de celu intelectualu. Ba fie-care dovedesce chiar contrariulu. Acést'a se vede lamuritu, déca considerámu mai de a própe relatiunea dintre viétia sensuala si cea intelectualu. Anume functiunile vitali sensuali avem totu asia consciinti'a imediata, cá si despre cele intelectuali. Scimu adeca, cumcá totu acelasi eu semte, se misca, cugeta si voesce. Din care cauza tóte acestea manifestatiuni vitali se reducu in fapta la unulu si acelasi e u. Precum dicem ca: „Eu semtu, eu dorescu, eu me miscu.“ Aceste sunt totu atari fapte, cari numai asia se potu explicá, déca principiu intelectualu si sensitivu in privinti'a substantiei e unulu si acelasi. Cá-ci déca aceste dóue s'ar deosebi in modu realu între sine, atunci sufletulu rationalu nici cand n'ar poté veni la canosciinti'a functiunilor vitali sensuali, cá propriétati ai lui, ce inse totusi se intempla. Deca prin urmare principiu vitalu sensitivu este identicu cu celu intelectualu in respectulu substantiei, resulta, ca in ultim'a analiza sunt de-a se reduce si functiunile vitali vegetative la unulu si aceiasi sufletu. Deórece am vediutu mai susu,

ca principiulu vegetatiunei animalice nu difere in modu realu de catra principiulu animalicu sensualu si pentru-ca acést'a sta cu privire la animalu, trebuie se stée si cu privire la omu, fiind-cà si aci si acolo cause sunt acelea. Déca astfeliu la omu principiulu vegetativa si sensitivu e totu acelasi, ér mai departe principiulu sensitivu in privinti'a substantiei este identicu cu sufletulu intelectualu, apoi nu mai incupe nici o indoéla, ca si functiunea vitala vegetativa se baséza totu pe acela-si sufletu, despre ce marturisesce in fápta si consciinti'a nóstra de sine. Că-ci precum dicemu : „Eu cugetu, eu semtu,“ totu asia potem se dicemu : „Eu traescu, eu me nurescu,“ s. a. — Unii punu mare pondu pe acelu faptu din esperintia, dupa care functiunile vitali vegeative santu productele unui principiu diferitu de alu sufletului. — Partinitorii acestei obiectiuni inse uita de acelu faptu, ca functiunile vitali vegetative nu le esecutéza numai sufletulu, ci poterile vegetative sunt mai vertosu lgate de organe. Deci cá se potemu avé cunosointia despre functiunile vegetative, ar fi de lipsa, cá acelea se apara mai antaiu prin semtire; căci ce e natura sensuala se obsérva numai sub aceea conditiune, ca mai anteiu prin mijlocirea semtiunei sensuale vine la consciinti'a nóstra de sine. Deórece semtiunea sensuala e insasi rezultatulu actiunei organice, încât se produce prin iritarea nerviloru sensitivi, este fórté naturalu, ca numai aceea potemu semti, ce póte iritá nervii. Este inse lucru cunoscutu, ca impletiturile ganglióneloru (Gangliengpflachte) séu asia numitii nervi simpatici, cari indeplinescu functiunile vitali vegetative, stau in forte mica legatura cu meduv'a spinárii (Cerebrospinalsystem), si astfeliu legatur'a intre nervii sensitivi si organele vietii vegetative e cu multu multu mai neinsemnata decât ca functiunile vitali vegeative sâ se póte manifestá prin semtire. Legatur'a acést'a e numai de aceea natura, ca prin trens'a devine posibila semtirea conturbatiunei escate in viéti'a vegetativa, încât adeca acést'a conturbatiune apare cá durere; mai departe nu se estinde efectulu acestei legaturi. — Din caus'a ca functiunile vitali vegetative nu se potu manifestá prin semtire, sufletulu nici ca póte avé cunosointia imediata despre acelea si pentru-cà mai departe numai aceea sta in poterea vointiei libere, ce cade in sfer'a imediata a consciintie, de sine, este fórté naturalu ca functiunile vitali vegetative sunt independente de infuinti'a vointiei libere.

b) Desvoltarea graduata a celoru trei directiuni de functiune vitala. — Este faptu constatatu, cumca desvoltarea vietii sensuale e legata de unu anumitu gradu de maturitate alu organismului, deórece sensualitatea incepe numai atunci a-se desceptá, cand organismulu este dejá asia de desvoltatu, încât devine capace pentru primirea infuintiiloru esterne. Totu acést'a sta si referitoriu la desvoltarea vietii spirituale, căci numai atunci ne desceptámu la consciinti'a de sine si incepe intieleginti'a a-se desveli, cand viéti'a sensitiva a ajunsu dejá la unu anumitu gradu de maturitate. Fenomenulu acést'a se póte intr'unu modu de totu naturalu esplicá, déca reducemu amintitele trei directiuni vitali la diferitele poteri ale unui a si aceluasi principiu de viétiá. — Cum? — Legea generala a fiescării desvoltárii naturale e aceea, ca desvoltarea poteriloru de rangu superioru este tot déun'a conditionata de desvoltarea poteriloru de rangu inferioru. Deci nu e óre lucru naturalu, ca desvoltarea poteriloru vegetative de rangu inferioru se premérgea poteriloru sensualu, ér desvoltarea acestor'a se premérgea poteriloru spirituali? — Neresolvita remane inse aparitiunea acést'a, déca respingemu unitatea principiului vitalu; căci atunci nu se póte esplicá, cum de spiritulu nu se desceptá la consciinti'a de sine si fara desvoltarea vietii ve-

getative-sensitive premergatóre, fiindu de aceea, cá substantia ce represinta altu principiu vitalu cu totulu independentu.

c) Inpedecarea si conturbarea reciproca a functiuniloru vitali corporali si spirituali. — Se scie din esperintia, ca incordarea pré mare a poteriloru spirituali inpedeca functiunile vitali ale corpului organicu: ér din contra, déca organele lucréza fara repausulu cuvenitu, apoi scade si lancediesce si facultatea intectuala a spiritului. O asemenea relatiune se aréta intre functiunile vitali spirituali si cele sensuali. Afectele si pasiunile puternice suprima actiunea libera a ratiunei; si éra in ordát'a cugetare profunda tempesce susceptibilitatea sensoriloru facia cu infuintiile esterne. — Fenomenele acestea inca se potu esplicá intr'unu modu de totu naturalu, déca remanemu pe langa unitatea reala a principiului vitalu. Căci in casulu acést'a e fórté naturalu, ca déca la omu o potere e activa peste mesura, apoi acést'a se intempia in detrimentulu celorlalte poteri, fiindu pe unu timpu conturbatu ecuilibrulu intre acele poteri. — Ne esplicabile sunt inse aceste fenomene, déca negámu unitatea reala a principiului vitalu. Căci atunci facultatile spirituali pe de o parte, ér pe de alta parte poterile vegetative-sensitive se intemeiéza pe substantie diferite, deci ar fi neesplícaveru, cum de acelea poteri in butulu acestei divergintie, se inpedeca si conturba totusi unele pre altele in actiunile loru. *)

d) Lupt'a intre poft'a sensuala si ratiune. — Anume, lupt'a acést'a se intempla in unulu si acelasi eu cá subiectu, încât pe de o parte totu in acelasi eu se nasce poft'a pentru bunuri sensuali, care pe de alta parte nisuesce a-se opune acelei pofte in urmarea protestárii ratiunei. Deci e lucru evidentu, ca lupt'a acést'a e posibila numai sub aceea conditiune, déca acele dóue nisuintie contrare se tianu de unulu si acelasi subiectu, căci numai asia se póte intemplá, ca eu-lu se observe contrastulu acél'a. Déca principiulu intelectualu s'ar deosebí in privinti'a substantiala de celu sensitivu, atunci fiecare si-ar observá numai actiunea propria si n'ar poté se observe si actiunea celuilaltu, prin urmare nici unulu nici altulu n'ar poté veni la cunosointia luptei, ce exista intre sine. Bt chiar atare lupta nici n'ar obveni, pentruca poftele sensuale n'ar poté escitá vointi'a, căci apar-tienendu cu totulu unui altu principiu, nu póte stá cu vointi'a in nici o relatiune reala. Dar acést'a in fine ar avé consecinti'a, cá se dispensámu vointi'a de tóta responsabilitatea facia de poftele sensuale, nestandu cu acelea in nici o legatura. De i se insiéla acél'a, cari conchidu din acést'a lupta la diferinti'a reala intre principiulu vitalu intelectualu si celu sensualu, deórece lupt'a acést'a aréta numai aceea, ca poftele sensuale devinu une-ori in contradicere cu postulatele ratiunei, nu aréta inse, ca si principiile aceloru nisuintie opuse ar formá unu contrastu intre sine.

Cá de incheiare espunemu pe scurtu si opiniunea lui Tom'a dela Aquino, referitóre la esistinti'a sufletului omenescu, cá un'a, ce corespundepe deplinu nu numai postulatelor filosofice, ci care póte sustá in tóte fazele succesive de desvoltare ale sciintieloru. Dupa opiniunea acést'a esinti'a sufletului omenescu consista intru aceea, ca prin dens'a se determina form'a substantiala a corpului (Essentia animae humanae in eo constitit, quod sit forma substantialis corporis.) — Definitiunea acést'a este intemeiata pe teori'a formismu-lui, dupa care principiile constitutive eschisive (principia essendi) ale tuturoru fiintieloru

*) Sum. Theol. I. qu. 76. a. 3: Una operatio animae, cum fuerit intensa, impedit aliam, quod nullo modo contingeret, nisi principium aliorum esset per essentiam unum.

naturali sunt materi'a si form'a. Materi'a e principiulu determinabilu séu passivu, ér form'a din contra este principiulu determinatoriu séu activu. *) Sub form'a acést'a inse nu se întielege combinatiune anumita a elementelor materiali, ci aceea se considera de forma esentiala, ori substantiala, asia dar de unu principiu de esistintie internu, care ca atare se deosebesce in modu realu de celalaltu principiu de esistintia, adeca de materia. Mai departe materi'a in sine luata e indiferenta, pentuca se póte determiná prin ori ce forma; ér din contra form'a este acela principiu, care causéza deferenti'a specifica, unitatea esentiala si activitatea fiintiei. Numai impreunarea aloru dóue forméza fiinti'a completa, care cá atare difere si de forma, consistuindu o substantia compusa (compositum substantiale) cu subsistintia propria. Cu piivire la substanti'a acést'a materi'a e potentialitate ér form'a actualitate. Prin cea dintâiu e fiinti'a possibila ér prin a dóu'a reala. Prin urmare déca fiinti'a naturala devine reala prin form'a s'a substantiala, apoi si omulu devine omu numai prin form'a s'a substantiala séu sufletu, adeca, impreunarea corpului si a sufletului constituie pre omn. Elementele materiali (14 la numeru) din cari e compusu corpulu nu-si pierdu ca totulu actiunile proprii; inse cá acelea se se impreune intr'unu organismu viu si se contribue la subsistintia lui continua, acést'a cauza zace eschisivu in sufletu. Sufletulu deci e form'a esentiala, adeca poterea substantiala, care si-cladesce si si-inviosiéza corpulu din elemente materiali. Cu tóte acestea sufletulu omenescu nu se póte considerá numai de forma materiala, séu de atare, ce póte státa numai impreuna cu materi'a, pentruca atunci intru nimicu nu s'ar distinge de sufletulu animalicu; ci totodata de o forma ce susta de sine (forma subsistens), care astfelu póte esiste si independentu de materia. Pe acést'a independintia se baséza immortalitatea sufletului.

Nicolau Fizesianu,
cand. de preotu.

D i v e r s e.

* **Deputatiunea bisericeii ortodoxe romane** s'a prezentatu inaintea Majestáti Sale, pré gratiosului nostru Imperatu si Rege apostolicu **Franciscu Iosif Antaiulu** Vineri'a trecuta la órele 10 inainte de amédi in Clusiu sub conducerea Escelentiei Sale, Inaltu Pré Santitului Domnu Archiepiscopu si Metropolitu **Miron Romanulu**. In acést'a deputatiune, precum ni-se serie, au participatu Pré Santi'a Sa, parintele Episcopu alu Aradului **Ioanu Metianu**, parintele protosincelu **Nicanoru Fratesiu**, 12 parinti protopresviteri din archidiecees'a transilvana, ieromonachulu **Augustinu Hamsea** din Aradu si preste 100 de preoti din pártile nordice ale archidieceesei transilvane. Dupa vorbirea de bineventare rostita de Escelenti'a Sa parintele Archiepiscopu si Metropolitu si dupa pré gratiosulu respunsu alu Maiestáti Sale, — Maiestatea Sa a ténutu cerele, si a binevoitu a-se întretiené cu multa sfiabilitate cu Escelenti'a Sa, parintele Archiepiscopu si Metropolitu, cu Pré Santi'a Sa parintele Episcopu alu Aradului si cu mai multi dintre membrii deputatiunei. Prima deputatiunei din partea Maiestáti Sale a fost cu multa bunavointia si gratiositate.

* **Himenu.** Domnulu **Ioanu Petrisioru**, clericu absolutu alu diecei Aradului, a incredintiatu pré Dsiór'a **Rozali'a Romanu**, fic'a preotului **N. Romanu**, din Lun-

*) Sum. Theolog. qu. 44. a. 2: Materia per formam contrahitur ad determinatam speciem. — Et qu. 50. a. 2: Materia recipit formam, ut secundum ipsam constitutur in esse alienius speciei, vel aeris, vel ignis, vel cuiuscunque alterius. Qu. 55. a. 1: Forma est, qua ens agit.

coiulu de susu. Dlu **Ioanu Oncu**, jude comunalu in Tomesci si-a incredintiatu de socie pe Dsiór'a **Eudita Iul'a** fic'a primariului **Ioanu Iul'a** din Halmagiu.

Dlu **Ioanu Petrescu**, adjunctu notariulu si-a incredintiatu de socie pré Dn'a **Rozali'a Costin'a** veduv'a remase de preotulu **Iustinu Bogdanu**.

Concursu.

Pe statiunea invetiatoréscá dela scól'a gr. or. din comun'a **Berzov'a** in comitatulu Aradului, devenita vacanta, cu acést'a se publica concursu cu termin de alegere pe **20 Septemvye v. (2 Oct. n.) 1887.**

Emolumintele incopciate cu acest post sunt urmátorele:

1. Bani gata 100 fl.
2. 1/2 sesiune de pament pretiuit 120 fl.
3. 12. Orgii de lemne din care este a se incaldi si scól'a — care se solvesc in bani 84 fl.
4. Spese de conferintia 6 fl.
5. Spese de scripturistica 10 fl.
6. Folosirea unui intravilan alu scólei batrane pretiuit in 10 fl.

7. Dela inmormentari unde va fi poftit 50 cr.

8. Cuartir liber cu 2. chilii podite, camara, cuina buna, stalau si intravilan marisior pentru legumi.

Dela recurrenti se recere se aibe cualificatiunea prescrisa in statutul organic, si se-se prezenteze in vre-o dumineca ori serbatóre spre a-si aretá desteritatea in cantarile bisericesci.

Recurrentii au a-si subserne recursele lor adresate comitetului parochialu inspectorului de scóle **Iosif Vuculescu** in Sioimosiu (Solymos) com: Aradului post'a ultima Radna pana in 18. Sept. st. v. inclusive.

Berzava, 27. August 1887.

In contielegere cu comitetul parochial: **IOSIF VUCULESCU** inspec. de scóle.

—□—

Pentru parochi'a de clas'a III-a din **Cilu**, protopresbiteratulu Buteniloru, constatatória din 144 case si cu carea sunt impreunate:

1. Folosirea unei sesiuni pamentu aratoriu si fenatiu.
2. Birulu — câte o mesura cucuruзу sfarmatu.
3. Stolele indatinat si
4. Cuartiru liberu cu gradina, — se escrie concursu pana la **27 Sept. (9 Oct) a. c.** in carea di va fi si alegerea asteptandu-se dela concurrenti in terminul acést'a a se presentá vre-odata la biserica si a-si substerne recursele pe calea oficiului protopresviteralu din Buteni (Butyin.) Cilu, la 30 Augustu 1887.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **CONSTANTIN GURBANU** m. p. protopresbiteru.

—□—

Pentru statiunea invetiatoréscá din **Fenatia-Sledistelu**, cu terminu de alegere pe **20. Sept. v. a. c.** conform conclusului consist. Nr. 745 din 1887.

Emolumintele sunt: a) 105 fl. dela comun'a biserica, 27 fl. 72 cr. dela Dominiulu eppesc rom. cath. din Vascau, b) 12 cubule de bucate, 12 stángeni de lemne, c) unu cubulu de pasula si câte o portie de fenu, d) cuartiru liberu si stólele cantorale.

Recursele provédiute cu documentele necesarie si respective cu testimoniulu de cualificatiune sunt a-se trimite pana la 19. Sept. la subserisulu in Beiusiu.

Beiusiu, 27. Aug. 1887.

In contielegere cu Comit. parochail **VASILIU PAPP** m. p. protop. Vascului.